

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 31 maja 1971 r.

Nr 12

TREŚĆ:

Poz.:

USTAWY:

114 — z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń	85
115 — z dnia 20 maja 1971 r. Przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń	97
116 — z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia	99
117 — z dnia 20 maja 1971 r. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia	111
118 — z dnia 20 maja 1971 r. o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń	112

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

119 — z dnia 3 maja 1971 r. o zmianie rozporządzenia w sprawie ustanowienia ceł na towary przywożone z zagranicy	114
120 — z dnia 11 maja 1971 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych	114
121 — z dnia 21 maja 1971 r. uchylające rozporządzenie w sprawie ograniczenia uboju cieląt	115

ROZPORZĄDZENIA:

122 — Ministra Komunikacji z dnia 3 maja 1971 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przewozu lotniczego	115
123 — Ministra Rolnictwa z dnia 7 maja 1971 r. uchylające rozporządzenie w sprawie trybu postępowania i organów właściwych do stwierdzania dopuszczalności uboju cieląt	115
124 — Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 maja 1971 r. w sprawie zmiany stawek niektórych opłat sądowych w sprawach karnych	116
125 — Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 maja 1971 r. w sprawie zmiany niektórych opłat sądowych w sprawach cywilnych i niektórych opłat notarialnych	116

114

USTAWA

z dnia 20 maja 1971 r.

Kodeks wykroczeń.

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

Zasady odpowiedzialności.

Art. 1. Odpowiedzialności za wykroczenie podlega ten tylko, kto dopuszcza się czynu społecznie niebezpiecznego, zagrożonego przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia karą zasadniczą aresztu do 3 miesięcy, ograniczenia wolności do 3 miesięcy, grzywny do 5 000 złotych lub nagany.

Art. 2. § 1. Jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia wykroczenia, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

§ 2. Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty orzeczeniem nie jest już zabroniony pod groźbą kary, ukaranie uważa się za niebyłe.

Art. 3. § 1. Na zasadach określonych w niniejszej ustawie odpowiada ten, kto popełnił wykroczenie na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jak również na polskim ślaku wodnym lub powietrznym.

§ 2. Odpowiedzialność za wykroczenie popełnione za granicą zachodzi tylko wtedy, gdy przepis szczególny taką odpowiedzialność przewiduje.

Art. 4. § 1. Wykroczenie uważa się za popełnione w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany.

§ 2. Wykroczenie uważa się za popełnione w miejscu, gdzie sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany, albo gdzie skutek nastąpił lub miał nastąpić.

Art. 5. Wykroczenie można popełnić zarówno z winy umyślnej, jak i z winy nieumyślnej, chyba że ustawa przewiduje odpowiedzialność za wykroczenie tylko z winy umyślnej.

Art. 6. § 1. Wykroczenie umyślne zachodzi wtedy, gdy sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi.

§ 2. Wykroczenie nieumyślne zachodzi zarówno wtedy, gdy sprawca możliwość popełnienia czynu zabronionego przewiduje, lecz bezpodstawnie przypuszcza, że tego uniknie, jak i wtedy, gdy możliwości takiej nie przewiduje, choć powinien i może przewidzieć.

Art. 7. Nieświadomość tego, że czyn jest zagrożony karą, nie wyłącza odpowiedzialności, chyba że nieświadomość była usprawiedliwiona.

Art. 8. Na zasadach określonych w niniejszej ustawie odpowiada ten, kto dopuszcza się czynu zabronionego po ukończeniu lat 17.

Art. 9. § 1. Jeżeli czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy, stosuje się przepis przewidujący najsurowszą karę zasadniczą, co nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu kar dodatkowych oraz nawiązki na podstawie innych naruszonych przepisów.

§ 2. Jeżeli jednocześnie orzeka się o ukaraniu za dwa lub więcej wykroczeń, wymierza się łącznie karę w granicach zagrożenia określonych w przepisie przewidującym najsurowszą karę zasadniczą, co nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu kar dodatkowych oraz nawiązki na podstawie innych naruszonych przepisów.

Art. 10. § 1. Jeżeli czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa, a wymierzono kary za wykroczenie oraz za przestępstwo, kara wymierzona za wykroczenie nie podlega wykonaniu, w razie zaś jej uprzedniego wykonania zalicza się ją na poczet kary wymierzonej za przestępstwo.

§ 2. Zalicza się karę aresztu i ograniczenia wolności wymierzoną za wykroczenie na poczet kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności i grzywny wymierzonej za

przestępstwo, przyjmując jeden dzień aresztu za równoważny jednemu dniowi pozbawienia wolności, dwóm dniom ograniczenia wolności oraz grzywnie w kwocie od 50 do 150 złotych.

§ 3. Nawiązka orzeczona za wykroczenie nie podlega wykonaniu, gdy orzeczono nawiązkę za przestępstwo, w razie zaś jej uprzedniego wykonania zalicza się ją na poczet nawiązki orzeczonej za przestępstwo.

Art. 11. § 1. Usiłowanie zachodzi wtedy, gdy sprawca w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem się zmierza bezpośrednio ku jego dokonaniu, które jednak nie następuje.

§ 2. Odpowiedzialność za usiłowanie dokonania wykroczenia zachodzi, gdy ustawa tak stanowi.

§ 3. Karę za usiłowanie wymierza się w granicach zagrożenia przewidzianego dla danego wykroczenia.

§ 4. Nie ponosi odpowiedzialności za usiłowanie, kto dobrowolnie odstąpił od czynu lub zapobiegł skutkowi.

Art. 12. Dopuszcza się podżegania, kto chcąc, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, nakłania ją do tego.

Art. 13. Dopuszcza się pomocnictwa, kto chcąc, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, dostarcza jej środków, udziela rady lub informacji lub też w inny podobny sposób ułatwia popełnienie tego czynu.

Art. 14. § 1. Odpowiedzialność za podżeganie i pomocnictwo zachodzi wtedy, gdy ustawa tak stanowi i tylko w razie dokonania przez sprawcę czynu zabronionego.

§ 2. Podżegacz i pomocnik odpowiadają w granicach swego zamiaru, chociażby osoba, która czynu zabronionego dokonała, nie ponosiła odpowiedzialności.

§ 3. Karę za podżeganie lub za pomocnictwo wymierza się w granicach zagrożenia przewidzianego dla danego wykroczenia.

Art. 15. § 1. Nie popełnia wykroczenia, kto w obronie koniecznej odpięra bezpośredni bezprawny zamach na jakiegokolwiek dobro społeczne lub jakiegokolwiek dobro jednostki.

§ 2. Działa w obronie koniecznej w szczególności ten, kto występuje w celu przywrócenia porządku lub spokoju publicznego, chociażby to nie wynikało z obowiązku służbowego.

Art. 16. § 1. Nie popełnia wykroczenia, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru społecznemu lub jakimkolwiek dobru jednostki, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone nie przedstawia wartości oczywiście większej niż dobro ratowane.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy sprawca poświęca dobro, które ma szczególnie obowiązek chronić nawet z narażeniem się na niebezpieczeństwo osobiste.

Art. 17. § 1. Nie popełnia wykroczenia, kto z powodu niedorozwoju umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie mógł w chwili czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swym postępowaniem.

§ 2. Jeżeli w chwili popełnienia wykroczenia zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była u sprawcy w znacznym stopniu ograniczona, można odstąpić od wymierzenia kary.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się, gdy sprawca wykroczenia wprawił się w stan odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć.

Rozdział II

Kary zasadnicze i dodatkowe.

Wymiar kary.

Art. 18. Karami zasadniczymi są:

- 1) areszt,
- 2) ograniczenie wolności,

3) grzywna,

4) nagana.

Art. 19. Kara aresztu trwa najmniej 1 tydzień, najwyżej 3 miesiące; wymierza się ją w miesiącach i tygodniach.

Art. 20. § 1. Kara ograniczenia wolności trwa najmniej 1 miesiąc, najwyżej 3 miesiące; wymierza się ją w miesiącach.

§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności ukarany:

- 1) nie może bez zgody organu orzekającego zmienić miejsca stałego pobytu;
- 2) jest obowiązany do wykonywania pracy wskazanej przez organ orzekający;
- 3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.

Art. 21. § 1. Obowiązek określony w art. 20 § 2 pkt 2 polega na wykonywaniu nieodpłatnej dozorowanej pracy na cele publiczne w wymiarze od 20 do 50 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. W stosunku do osoby zatrudnionej w społecznościowym zakładzie pracy organ orzekający, zamiast obowiązku określonego w § 1, może orzec potrącenie od 10 do 25% wynagrodzenia za pracę na rzecz Skarbu Państwa albo na cel społeczny wskazany przez organ orzekający; ukarany nie może w okresie odbywania kary rozwiązać bez zgody organu orzekającego stosunku pracy, nie można też ukaranemu przyznać wyższego wynagrodzenia ani przenieść go na wyższe stanowisko.

§ 3. Osobę nie pozostającą w stosunku zatrudnienia organ orzekający, zamiast nałożenia obowiązku określonego w § 1, może skierować, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze, do odpowiedniego uspołecznionego zakładu pracy w celu wykonywania tam pracy z zastosowaniem rygorów wymienionych w § 2.

Art. 22. Wymierzając karę ograniczenia wolności, organ orzekający może zobowiązać ukaranego:

- 1) do naprawienia w całości albo w części szkody wyrządzonej wykroczeniem;
- 2) do przeproszenia pokrzywdzonego.

Art. 23. Jeżeli ukarany uchyła się od wykonywania kary ograniczenia wolności, ulega ona zamianie na zastępczą karę grzywny, przy czym miesiąc ograniczenia wolności przyjmuje się za równoważny grzywnie od 500 do 1 000 złotych, a jeżeli okoliczności wskazują na to, że egzekucja grzywny nie będzie skuteczna — na zastępczą karę aresztu, przy czym miesiąc ograniczenia wolności odpowiada miesiącowi aresztu.

Art. 24. § 1. Grzywnę wymierza się w wysokości od 100 do 5 000 złotych, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Jeżeli za wykroczenie popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wymierzono karę aresztu, orzeka się obok tej kary również grzywnę, chyba że orzeczenie grzywny nie byłoby celowe.

Art. 25. § 1. Wymierzając grzywnę powyżej 1 000 złotych, można orzec zastępczą karę aresztu, w szczególności gdy sprawca nie ma stałego źródła utrzymania lub stałego miejsca zamieszkania, przyjmując jeden dzień aresztu za równoważny grzywnie od 50 do 150 złotych.

§ 2. Kara zastępcza nie może przekroczyć 2 miesięcy aresztu, a jeżeli za dane wykroczenie przewidziana jest kara aresztu do 3 miesięcy, można orzec zastępczą karę aresztu w wysokości do 3 miesięcy; wymierza się ją w miesiącach i dniach.

§ 3. Łączny wymiar zasadniczej i zastępczej kary aresztu nie może przekroczyć 3 miesięcy.

Art. 26. Nie można wymierzyć kary aresztu zasadniczej lub zastępczej, jeżeli warunki osobiste sprawcy uniemożliwiają odbycie tej kary.

Art. 27. § 1. Od zastępczej kary aresztu sprawca może być uwolniony w każdym czasie przez wpłacenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia.

§ 2. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, karę zastępczą zmniejsza się w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.

Art. 28. § 1. Karami dodatkowymi są:

- 1) zakaz prowadzenia określonej działalności lub wykonywania czynności związanych z wymaganym zezwoleniem,
- 2) zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych,
- 3) przepadek rzeczy,
- 4) podanie orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególny sposób,
- 5) inne kary dodatkowe określone przez ustawę.

§ 2. Kary dodatkowe określone w § 1 pkt 1, 2, 3 i 5 można orzec, jeżeli są one przewidziane w przepisie szczególnym, a orzeka się je, jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

§ 3. Przepadek rzeczy można orzec, choćby zachodziła okoliczność wyłączająca ukaranie sprawcy.

Art. 29. § 1. Karę zakazu prowadzenia określonej działalności lub wykonywania czynności związanych z wymaganym zezwoleniem wymierza się w miesiącach na okres od 3 miesięcy do roku; karę zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych wymierza się w miesiącach lub latach na okres od 3 miesięcy do 2 lat.

§ 2. Orzeczone zakazy obowiązują od uprawomocnienia się orzeczenia.

Art. 30. § 1. Przepadek rzeczy obejmuje narzędzia lub inne przedmioty, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia, a jeżeli przepis szczególny tak stanowi — także przedmioty pochodzące bezpośrednio lub pośrednio z wykroczenia.

§ 2. Przepadek rzeczy nie będących własnością sprawcy wykroczenia można orzec tylko wtedy, gdy przepis szczególny tak stanowi.

§ 3. Przepadek rzeczy następuje z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 4. Mienie objęte przypadkiem przechodzi na rzecz Skarbu Państwa, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 31. § 1. Podanie orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególny sposób orzeka się wtedy, gdy może to mieć znaczenie wychowawcze.

§ 2. Kara określona w § 1 polega na ogłoszeniu orzeczenia w zakładzie pracy, w uczelni, w miejscu zamieszkania ukaranego, w innym właściwym miejscu lub w inny stosowny sposób. Ogłoszenie może nastąpić na koszt ukaranego.

Art. 32. Nawiązkę orzeka się na rzecz pokrzywdzonego w wypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych.

Art. 33. § 1. Organ orzekający wymierza karę według swego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie za dane wykroczenie, oceniając stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu i biorąc pod uwagę cele kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do ukaranego.

§ 2. Wymierzając karę, organ orzekający bierze pod uwagę w szczególności rodzaj i rozmiar szkody wyrządzonej wykroczeniem, rodzaj i stopień winy, pobudki, sposób działania, stosunek do pokrzywdzonego, jak również właściwości, warunki osobiste i majątkowe sprawcy, jego stosunki rodzinne, sposób życia przed popełnieniem i zachowanie się po popełnieniu wykroczenia.

§ 3. Jako okoliczności łagodzące uwzględnia się w szczególności:

- 1) działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem ciężkich warunków rodzinnych lub osobistych;
- 2) działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem silnego wzburzenia wywołanego krzywdzącym stosunkiem do niego lub do innych osób;
- 3) działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;

4) prowadzenie przez sprawcę nienagannego życia przed popełnieniem wykroczenia i wyróżnianie się spełnianiem obowiązków, zwłaszcza w zakresie pracy;

5) przyczynienie się lub staranie się sprawcy o przyczynienie się do usunięcia szkodliwych następstw swego czynu.

§ 4. Jako okoliczności obciążające uwzględnia się w szczególności:

- 1) działanie sprawcy wykroczenia na szkodę mienia społecznego;
- 2) działanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej;
- 3) działanie w sposób zasługujący na szczególne potępienie;
- 4) prowadzenie przez sprawcę próżniaczego trybu życia;
- 5) uprzednie ukaranie sprawcy za podobne przestępstwo lub wykroczenie;
- 6) chuligański charakter wykroczenia;
- 7) działanie pod wpływem alkoholu;
- 8) popełnienie wykroczenia na szkodę osoby bezradnej lub osoby, której sprawca powinien okazać szczególne względy;
- 9) popełnienie wykroczenia we współdziałaniu z małoletnim.

Art. 34. Okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczy.

Art. 35. Jeżeli ustawa daje możliwość wyboru między aresztem a inną karą, areszt można orzec tylko wtedy, gdy czyn popełniono z winy umyślnej, a zarazem za orzeczeniem kary aresztu przemawia waga czynu lub okoliczności sprawy świadczą o demoralizacji sprawcy albo sposób jego działania zasługuje na szczególne potępienie.

Art. 36. § 1. Naganą można orzec wtedy, gdy ze względu na charakter i okoliczności czynu lub właściwości i warunki osobiste sprawcy należy przypuszczać, że zastosowanie tej kary jest wystarczające do wdrożenia go do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego.

§ 2. Nie można orzec nagany za wykroczenie o charakterze chuligańskim.

Art. 37. Jeżeli wykroczeniem o charakterze chuligańskim została wyrządzona szkoda, można orzec nawiązkę do wysokości 2000 złotych na rzecz pokrzywdzonego albo na rzecz Polskiego Czerwonego Krzyża lub na inny cel społeczny wskazany przez organ orzekający.

Art. 38. Ukaranemu co najmniej dwukrotnie za podobne wykroczenia popełnione z winy umyślnej, który w ciągu 2 lat od ostatniego ukarania popełnia z winy umyślnej podobne wykroczenie, można wymierzyć karę aresztu do 3 miesięcy, choćby wykroczenie było zagrożone karą łagodniejszą.

Art. 39. § 1. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie można — biorąc pod uwagę charakter i okoliczności czynu lub właściwości i warunki osobiste sprawcy — zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpić od wymierzenia kary.

§ 2. Nadzwyczajne złagodzenie polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju.

§ 3. Odstąpienie od wymierzenia tylko kary zasadniczej, przewidzianej za dane wykroczenie, nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu kary dodatkowej, określonej w art. 28 § 1 pkt 1, 2, 3 i 5, lub nawiązki, jeżeli jest ona przewidziana w ustawie.

§ 4. W razie odstąpienia od wymierzenia kary można zastosować do sprawcy środek oddziaływania społecznego, mający na celu przywrócenie naruszonego porządku prawnego lub naprawienie wyrządzonej krzywdy, polegający zwłaszcza na przeproszeniu pokrzywdzonego, uroczystym zapewnieniu niepopelniania więcej takiego czynu albo zobowiązaniu sprawcy do przywrócenia stanu poprzedniego.

Rozdział III

Zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego.

Art. 40. § 1. W stosunku do sprawcy czynu można przestać na zastosowaniu środków przewidzianych w regulaminie pracy, w postępowaniu dyscyplinarnym, w postępowaniu przed sądami społecznymi lub innych środków oddziaływania wychowawczego, wystarczających do wdrożenia sprawy do poszanowania prawa i przestrzegania zasad współżycia społecznego, i nie kierować sprawę do organu orzekającego.

§ 2. Jeżeli przemawia za tym uzasadniony interes społeczny, prokurator może skierować do organu orzekającego sprawę, w której poprzestano na zastosowaniu do sprawcy środków wymienionych w § 1.

Art. 41. Uznając, że jest to wystarczające do wdrożenia sprawy wykroczenia do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, można, nawet nie wszczynając postępowania, przekazać sprawę kierownikowi zakładu pracy, w którym sprawca jest zatrudniony, jeżeli z charakteru popełnionego czynu wynika, że stanowi on naruszenie obowiązku pracowniczego, albo sądowi społecznemu lub organizacji społecznej, do której sprawca należy, z wnioskiem o zastosowanie środków przewidzianych w regulaminie pracy, w postępowaniu dyscyplinarnym lub innych środków oddziaływania wychowawczego.

Rozdział IV

Warunkowe zawieszenie wykonania kary aresztu.

Art. 42. § 1. Wykonanie zasadniczej kary aresztu można warunkowo zawiesić, jeżeli ze względu na okoliczności popełnienia wykroczenia, właściwości i warunki osobiste sprawcy oraz jego zachowanie się po popełnieniu wykroczenia należy przypuszczać, że pomimo niewykonania kary nie popełni on nowego podobnego przestępstwa lub wykroczenia.

§ 2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który nie może być krótszy niż 6 miesięcy i nie może przekroczyć roku. Okres próby biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 3. Jeżeli wykroczeniem została wyrządzona szkoda w mieniu, warunkowe zawieszenie wykonania kary może być orzeczone tylko wtedy, gdy szkoda została w całości naprawiona.

Art. 43. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do sprawcy, który:

- 1) w ciągu 2 lat przed popełnieniem wykroczenia był już karany za podobne przestępstwo lub wykroczenie albo
- 2) popełnił wykroczenie o charakterze chuligańskim, — chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności organ orzekający uzna zawieszenie wykonania kary za celowe.

Art. 44. § 1. Organ orzekający zarządza wykonanie kary, jeżeli ukarany w okresie próby popełnił podobne do poprzedniego przestępstwo lub wykroczenie.

§ 2. Organ orzekający może zarządzić wykonanie kary, jeżeli ukarany w okresie próby popełnił inne przestępstwo lub wykroczenie niż wymienione w § 1.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 2 miesięcy nie zarządzono wykonania kary, ukaranie uważa się za niebyłe.

Rozdział V

Przedawnienie orzekania, wykonania kary oraz zatarcie ukarania.

Art. 45. § 1. Karalność wykroczenia ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 6 miesięcy, a gdy czyn jest zagrożony karą aresztu — jeden rok.

§ 2. W razie uchylenia rozstrzygnięcia w trybie nadzoru przedawnienie biegnie od daty uchylenia rozstrzygnięcia.

§ 3. Orzeczona kara nie podlega wykonaniu, jeżeli od daty uprawomocnienia się rozstrzygnięcia upłynęły 2 lata.

Art. 46. § 1. Ukazanie uważa się za niebyłe po upływie 2 lat od wykonania, darowania lub przedawnienia wykonania kary.

§ 2. Jeżeli ukarany przed upływem okresu przewidzianego w § 1 popełnił nowe wykroczenie, za które wymierzono mu karę aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny, ukaranie za oba wykroczenia uważa się za niebyłe po upływie 2 lat od wykonania, darowania albo od przedawnienia wykonania kary za nowe wykroczenie.

Rozdział VI

Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych.

Art. 47. § 1. Przez czyn zabroniony rozumie się działanie lub zaniechanie o znamionach określonych w ustawie, chociażby nie stanowiło ono wykroczenia ze względu na brak winy.

§ 2. Przez przestępstwa lub wykroczenia podobne rozumie się przestępstwa lub wykroczenia skierowane przeciwko temu samemu lub zbliżonemu rodzajowo dobru chronionemu prawem, a także przestępstwa lub wykroczenia popełnione z takich samych pobudek; przestępstwa lub wykroczenia popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uważa się również za podobne.

§ 3. Najbliższy jest to małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca faktycznie we wspólnym pożyciu.

§ 4. Instytucją państwową lub społeczną jest również przedsiębiorstwo, w którym Państwo jest udziałowcem, spółdzielnia, związek spółdzielczy, związek zawodowy, inna organizacja społeczna ludu pracującego oraz jednostka wojskowa.

§ 5. Charakter chuligański mają wykroczenia polegające na umyślnym godzeniu w porządek lub spokój publiczny, albo umyślnym niszczeniu lub uszkodzaniu mienia, jeżeli sprawca działał publicznie oraz w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiście błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie podstawowych zasad porządku prawnego.

Rozdział VII

Stosunek do ustaw szczególnych.

Art. 48. Przepisy części ogólnej Kodeksu wykroczeń stosuje się do wykroczeń przewidzianych w innych ustawach, jeżeli ustawy te nie zawierają przepisów odmiennych.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VIII

Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu.

Art. 49. Kto w miejscu publicznym demonstracyjnie okazuje lekceważenie dla Narodu Polskiego, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jej ustroju lub naczelnych organów,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 50. Kto nie opuści zbiegowiska publicznego pomimo wezwania właściwego organu,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 51. § 1. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorzienie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu do 2 miesięcy, grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 ma charakter chuli-gański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 3. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Art. 52. § 1. Kto:

- 1) zwołuje zgromadzenie bez wymaganego zawiadomienia lub zezwolenia właściwego organu administracji państwowej, użycza pomieszczenia w celu odbycia takiego zgromadzenia albo kieruje takim zgromadzeniem lub zgromadzeniem zakazanym;
- 2) zwołuje zgromadzenie lub nim kieruje wbrew warunkom zezwolenia;
- 3) kieruje zgromadzeniem po rozwiązaniu go przez przewodniczącego lub przedstawiciela właściwego organu administracji państwowej albo przez organ Milicji Obywatelskiej;
- 4) nie czyni zadość wezwaniu osoby lub organu, określonych w punkcie 3, do opuszczenia miejsca zgromadzenia albo nie opuści miejsca zgromadzenia po rozwiązaniu;
- 5) bezprawnie zajmuje lub wzbrania się opuścić miejsce, którym inna osoba lub organizacja prawnie rozporządza jako zwołujący lub przewodniczący zgromadzenia;
- 6) w celu zorganizowania lub odbycia zgromadzenia korzysta ze środków technicznych, takich jak megafony, transmisja radiowa lub telewizyjna, pojazdy mechaniczne, na których użycie nie otrzymał wymaganego zezwolenia lub których użycia zakazano;
- 7) będąc uzbrojony bierze udział w zgromadzeniu, gdy udział ten nie ma charakteru służbowego;
- 8) użycza miejsc przeznaczonych na cele kultu religijnego dla zwoływania zgromadzeń nie służących wykonywaniu tego kultu,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Art. 53. § 1. Kto, pomimo zastosowania środków egzekucji administracyjnej, uchyła się od obowiązku rejestracji biblioteki lub zbioru materiałów bibliotecznych, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto przy rejestracji biblioteki lub zbioru materiałów bibliotecznych podaje dane nieprawdziwe.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega również ten, kto bez wymaganego zezwolenia udostępnia publicznie zbiór materiałów bibliotecznych.

Art. 54. Kto wykracza przeciwko wydanym z upoważnienia ustawy przepisom porządkowym o zachowaniu się w miejscach publicznych,

podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

Art. 55. Kto kąpie się w miejscu, w którym jest to zabronione, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

Art. 56. § 1. Kto bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom organizuje lub przeprowadza publiczną zbiórkę ofiar,

podlega karze grzywny.

§ 2. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Można orzec przepadek pieniędzy i rzeczy uzyskanych ze zbiórki przeprowadzonej wbrew warunkom zezwole-

nia, orzeka się zaś ich przepadek gdy zbiórkę przeprowadzono bez zezwolenia.

§ 4. Można orzec przepadek pieniędzy i rzeczy uzyskanych z czynu określonego w § 1 także wtedy, gdy zostały one przekazane przez sprawcę innej osobie lub instytucji, jak i przepadek pieniędzy uzyskanych za zebrane ofiary w naturze i rzeczy nabytych za uzyskane ze zbiórki pieniądze.

§ 5. Pieniądze i rzeczy, co do których orzeczono przepadek należy przekazać instytucji pomocy społecznej lub instytucji kulturalno-oświatowej.

Art. 57. § 1. Kto organizuje lub przeprowadza publiczną zbiórkę ofiar na uiszczenie grzywny orzeczonej za przestępstwo lub wykroczenie,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 2. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Zebrane ofiary lub pieniądze uzyskane za zebrane ofiary w naturze podlegają przepadkowi.

§ 4. Pieniądze i rzeczy, co do których orzeczono przepadek, należy przekazać instytucji pomocy społecznej lub instytucji kulturalno-oświatowej.

Art. 58. § 1. Kto, mając środki egzystencji lub będąc zdolny do pracy, żebrze w miejscu publicznym, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto żebrze w miejscu publicznym w sposób natarczywy lub oszukańczy,

podlega karze aresztu albo ograniczenia wolności.

Art. 59. Kto wykonuje czynności zawodowe, nie mając wymaganych do tego uprawnień lub przekraczając swe zawodowe uprawnienia albo wbrew zakazowi organu państwowego,

podlega karze grzywny.

Art. 60. § 1. Kto w ramach gospodarki nie uspołecznionej prowadzi zarobkową działalność wytwórczą, przetwórczą, handlową lub usługową bez wymaganego zezwolenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. W szczególności uzasadnionych wypadkach można orzec przepadek rzeczy stanowiących przedmiot wykroczenia.

Art. 61. § 1. Kto przywłaszcza sobie stanowisko, tytuł lub stopień albo publicznie używa lub nosi odznaczenie, odznakę, strój lub mundur, do których nie ma prawa,

podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto ustanawia, wytwarza, rozpowszechnia publicznie, używa lub nosi: godło, chorągiew albo inną odznakę lub mundur, co do których został wydany zakaz, albo odznakę lub mundur organizacji prawnie nie istniejącej, albo odznakę lub mundur, na których ustanowienie lub noszenie nie uzyskano wymaganego zezwolenia,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 można orzec, a w razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 orzeka się przepadek wymienionych w tych przepisach przedmiotów, jak również innych przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia, takich jak pieczęcie, stemple, papier firmowy lub bilety wizytowe, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 62. § 1. Kto znęca się nad zwierzęciem, a w szczególności, kto bije zwierzę w sposób szczególnie bolesny, używa do pracy zwierzę chore, przeciąża je nadmiernym ładunkiem lub w inny sposób zadaje zwierzęciu cierpienia fizyczne,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega właściciel zwierzęcia lub osoba, pod której pieczęcią zwierzę się znajduje, albo osoba, która używa zwierzę lub z której polecenia zwierzę jest używane do pracy, a także rodzice lub opiekun nieletniego sprawcy, jeżeli świadomie dopuszczają do popełnienia czynu określonego w § 1.

§ 3. Podżeganie i pomocnictwo do czynu określonego w § 1 są karalne.

Art. 63. § 1. Kto bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom zakłada lub używa w miejscu publicznym urządzenia megafonowe albo nie dopełnia obowiązku zgłoszenia używanych przez siebie maszyn i urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne wielkiej częstotliwości, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Można orzec przepadek przedmiotów wymienionych w § 1, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 64. § 1. Kto, będąc właścicielem, administratorem, dozorcą lub użytkownikiem nieruchomości, nie dopełnia obowiązku umieszczenia w odpowiednim miejscu albo utrzymania w należytych stanie tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości, nazwą ulicy lub placu albo miejscowości, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopełnia obowiązku oświetlenia tabliczki z numerem porządkowym nieruchomości.

Rozdział IX

Wykroczenia przeciwko instytucjom państwowym i społecznym.

Art. 65. § 1. Kto umyślnie wprowadza w błąd organ państwowy:

- 1) co do tożsamości własnej lub innej osoby,
- 2) co do swego obywatelstwa, zawodu, miejsca zatrudnienia lub zamieszkania,

podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi nie udziela właściwemu organowi państwowemu wiadomości lub dokumentów co do okoliczności wymienionych w § 1.

Art. 66. § 1. Kto ze złośliwości lub swawoli, chcąc wywołać niepotrzebną czynność fałszywym alarmem, informacją lub innym sposobem, wprowadza w błąd instytucję użyteczności publicznej albo inny organ ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy, ograniczenia wolności albo grzywny do 3 000 złotych.

§ 2. Jeżeli wykroczenie spowodowało niepotrzebną czynność, można orzec nawiązkę do wysokości 2 000 złotych.

Art. 67. § 1. Kto umyślnie uszkadza lub usuwa ogłoszenie wystawione publicznie przez instytucję państwową albo organizację społeczną lub też w inny sposób umyślnie uniemożliwia zaznajomienie się z takim ogłoszeniem,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Kto umyślnie uszkadza lub usuwa ogłoszenie, afisz lub plakat wystawiony publicznie przez państwowe przedsiębiorstwo artystyczne, rozrywkowe lub sportowe albo w inny sposób umyślnie uniemożliwia zaznajomienie się z takim ogłoszeniem, afiszem lub plakatem,

podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

Art. 68. § 1. Kto bez właściwego zamówienia wyrabia pieczęć, godło lub znak instytucji państwowej albo organizacji społecznej lub też taką pieczęć, godło lub znak wydaje osobie nie upoważnionej do odbioru,

podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bezprawnie posiada, zamawia lub nabywa taką pieczęć.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 lub 2 pieczęć, godło lub znak podlegają przepadkowi.

Art. 69. Kto umyślnie niszczy, uszkadza, usuwa lub w inny sposób czyni bezskutecznymi znaki umieszczone przez organ państwowy w celu stwierdzenia tożsamości przedmiotu, zamknięcia go lub poddania rozporządzeniu władzy,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

Rozdział X

Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia.

Art. 70. § 1. Kto, będąc niezdolny do czynności, której nieumiejętne wykonanie może wywołać niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia człowieka, taką czynność przedsięwzię lub kto porucza ją osobie do jej wykonania niezdolnej lub wbrew obowiązkowi nadzoru dopuszcza do wykonania takiej czynności przez osobę niezdolną,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi zachowania trzeźwości znajduje się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka i podejmuje w tym stanie czynności zawodowe.

Art. 71. Kto przez wadliwe wykonanie urządzeń lub uczynienie ich niezdatnymi do funkcjonowania zgodnie z przeznaczeniem albo przez niewłaściwe ich użytkowanie lub samowolne uruchomienie wywołuje stan niebezpieczny dla życia lub zdrowia człowieka,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 72. Kto wbrew swemu obowiązkowi nie dokonuje odpowiedniego zabezpieczenia miejsca niebezpiecznego dla życia lub zdrowia człowieka,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 73. Kto wbrew swemu obowiązkowi nie zawiadamia odpowiedniego organu lub osoby o wiadomym mu niebezpieczeństwie grożącym życiu lub zdrowiu człowieka albo mieniu w znacznych rozmiarach,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 74. § 1. Kto niszczy, uszkadza, usuwa lub czyni nieczytelnymi znaki lub napisy ostrzegające o grożącym niebezpieczeństwie dla życia lub zdrowia człowieka albo ogrodzenie lub inne urządzenie zapobiegające takiemu niebezpieczeństwu,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości zniszczonego lub uszkodzonego przedmiotu albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 75. § 1. Kto bez zachowania należytej ostrożności wystawia lub wywiesza ciężkie przedmioty albo nimi rzuca, wylewa płyny, wyrzuca nieczystości albo doprowadza do wypadania takich przedmiotów lub wylewania się płynów,

podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 ze złośliwości lub swawoli,

podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

Art. 76. Kto rzuca kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Art. 77. Kto nie zachowuje zwykłych lub nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia,

podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

Art. 78. Kto przez drażnienie lub płoszenie doprowadza zwierzę do tego, że staje się niebezpieczne, podlega karze grzywny do 2000 złotych albo karze nagany.

Art. 79. § 1. Kto wbrew swemu obowiązkowi zaniecha oświetlenia miejsc dostępnych dla publiczności, podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto ze złośliwości lub swawoli oświetlenie takie gasi,

podlega karze grzywny do 1000 złotych.

Art 80. § 1. Kto:

- 1) przejeżdża pojazdem lub konno albo przepędza zwierzę gospodarskie przez wał przeciwpowodziowy w miejscu do tego nie przeznaczonym lub wzdłuż po wale, na którym nie ma drogi o dostatecznie mocnej nawierzchni;
- 2) orze lub bronuje ziemię na wale przeciwpowodziowym albo obok wału w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- 3) rozkopuje wał przeciwpowodziowy, wbija słup lub osadza znak albo zasadza drzewo lub krzew na wale;
- 4) kopie studnię, sadzawkę, dół lub rów obok wału przeciwpowodziowego w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału;
- 5) pasie na wale przeciwpowodziowym zwierzę gospodarskie;
- 6) uszkadza umocnienie na wale przeciwpowodziowym, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto narusza inne niż określone w § 1 ograniczenia w użytkowaniu wałów przeciwpowodziowych, wprowadzone przez właściwy organ administracji państwowej.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 81. Kto niszczy lub uszkadza urządzenia służące do ochrony brzegów wód morskich lub śródlądowych, a w szczególności wszelkie umocnienia lub roślinność ochronną, podlega karze grzywny do 2000 złotych albo karze nagany.

Art. 82. § 1. Kto nieostrożnie obchodzi się z ogniem lub wykracza przeciwko przepisom dotyczącym zapobiegania i zwalczania pożarów, a w szczególności:

- 1) nie wyposaża budynku w odpowiednie urządzenia lub sprzęt przeciwpożarowy lub nie utrzymuje ich w stanie zdatnym do użytku;
- 2) utrudnia okresowe czyszczenie komina lub nie dokonuje bez zwłoki naprawy uszkodzeń komina i wszelkich przewodów dymowych;
- 3) nie usuwa lub nie zabezpiecza w obrębie budynków urządzeń lub materiałów stwarzających niebezpieczeństwo powstania pożaru;
- 4) eksploatuje w sposób niewłaściwy urządzenia energetyczne lub ciepłe lub pozostawia je uszkodzone w stanie mogącym spowodować wybuch lub pożar;
- 5) nie zachowuje przepisowej odległości od budynków przy ustawianiu stert i stogów lub nie zachowuje obowiązujących warunków bezpieczeństwa przeciwpożarowego podczas omlotów;
- 6) wbrew swemu obowiązkowi nie pełni warty przeciwpożarowej;
- 7) używa na terenie lasu, wrzosowiska, suchej łąki lub torfowiska lub w odległości mniejszej niż 100 m od nich ciągnika bez iskrochronu albo na takim terenie roznieca lub pozostawia ognisko, albo porzuca nie ugaszone zapalki lub niedopałki papierosów, albo dokonuje bez zezwolenia innej czynności mogącej wywołać niebezpieczeństwo pożaru;

8) roznieca lub pozostawia ognisko w pobliżu mostu drewnianego albo przejeżdża przez taki most z otwartym ogniem lub z nie zamkniętym paleniskiem, podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 2. Kto zostawia małoletniego do lat 7 w okolicznościach umożliwiających mu wzniesienie pożaru, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 83. § 1. Kto nieostrożnie obchodzi się z materiałami wybuchowymi, łatwo zapalnymi lub substancjami promieniotwórczymi albo wykracza przeciwko przepisom o wyrobie, sprzedaży, przechowywaniu, używaniu lub przewożeniu takich materiałów,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec przepadek rzeczy stanowiących przedmiot wykroczenia.

Rozdział XI

Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji.

Art. 84. Kto wbrew obowiązkowi nie oznacza w sposób odpowiadający wymaganiom i łatwo dostrzegalny, zarówno w dzień, jak i w porze nocnej, jakiegokolwiek przeszkody w ruchu drogowym, urządzenia lub przedmiotu znajdujących się na drodze lub też miejsca prowadzonych robót, jeżeli to może zagrozić bezpieczeństwu ruchu albo utrudnić ruch na drodze,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 85. § 1. Kto samowolnie ustawia, niszczy, uszkadza, usuwa, włącza lub wyłącza znak, sygnał, urządzenie ostrzegawcze lub zabezpieczające albo zmienia ich położenie, zasłania je lub czyni niewidocznymi,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto samowolnie niszczy, uszkadza, usuwa lub ustawia znak turystyczny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 lub 2 można orzec obowiązek zapłaty równowartości zniszczonego lub uszkodzonego przedmiotu albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 86. § 1. Kto, nie zachowując należytej ostrożności, powoduje zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, podlega karze grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia przez osobę prowadzącą pojazd samochodowy można orzec zakaz prowadzenia pojazdów samochodowych.

Art. 87. § 1. Kto, znajdując się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi pojazd mechaniczny, służący do komunikacji lądowej, wodnej lub powietrznej,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 2. Kto, znajdując się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka, prowadzi na drodze publicznej inny pojazd niż określony w § 1,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy albo grzywny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 można orzec zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, a orzeka się go, gdy sprawca znajdował się w stanie nietrzeźwości.

Art. 88. Kto na drodze publicznej prowadzi pojazd bez wymaganych przepisami świateł lub pozostawia pojazd bez wymaganego przepisami oświetlenia,

podlega karze grzywny.

Art. 89. Kto, mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7, dopuszcza do przebywania małoletniego na drodze publicznej lub na torach pojazdu szynowego,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 90. Kto tamuje lub utrudnia ruch na drodze publicznej,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 91. Kto zanieczyszcza drogę publiczną lub na tej drodze pozostawia pojazd lub inny przedmiot albo zwierzę w okolicznościach, w których może to spowodować niebezpieczeństwo lub stanowić utrudnienie w ruchu drogowym,

podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Art. 92. § 1. Kto nie stosuje się do znaku lub sygnału drogowego albo do sygnału lub polecenia osoby uprawnionej do kierowania ruchem lub do kontroli ruchu drogowego,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Kto w celu uniknięcia kontroli nie stosuje się do sygnału osoby uprawnionej do kontroli ruchu drogowego, nakazującego zatrzymanie pojazdu,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 można orzec zakaz prowadzenia pojazdów samochodowych.

Art. 93. § 1. Prowadzący pojazd, który, uczestnicząc w wypadku drogowym, nie udziela niezwłocznej pomocy ofierze wypadku,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia przez osobę prowadzącą pojazd samochodowy orzeka się zakaz prowadzenia pojazdów samochodowych.

Art. 94. § 1. Kto prowadzi na drodze publicznej pojazd, nie mając do tego uprawnienia,

podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto prowadzi na drodze publicznej pojazd pomimo braku dopuszczenia pojazdu do ruchu.

Art. 95. Kto prowadzi na drodze publicznej pojazd, nie mając przy sobie wymaganych dokumentów,

podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

Art. 96. § 1. Właściciel, posiadacz, użytkownik lub prowadzący pojazd, który:

- 1) dopuszcza do prowadzenia pojazdu na drodze publicznej osobę nie mającą sprawności fizycznej lub psychicznej w stopniu umożliwiającym należyte prowadzenie pojazdu;
- 2) dopuszcza do prowadzenia pojazdu na drodze publicznej osobę nie mającą wymaganych uprawnień;
- 3) dopuszcza do prowadzenia pojazdu na drodze publicznej osobę znajdującą się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka;
- 4) dopuszcza pojazd do jazdy na drodze publicznej pomimo braku wymaganych dokumentów stwierdzających dopuszczenie pojazdu do ruchu;
- 5) dopuszcza pojazd do jazdy na drodze publicznej, pomimo że pojazd nie jest należycie zaopatrzony w wymagane urządzenia i przyrządy albo pomimo że nie nadają się one do spełnienia swego przeznaczenia;
- 6) dopuszcza do korzystania z pojazdu samochodowego w sposób niezgodny z jego przeznaczeniem,

podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze za czyny określone w § 1 pkt 1, 3—6 oraz za nieumyślne dopuszczenie do prowadzenia pojazdu na drodze publicznej przez osobę nie mającą wymaganych uprawnień podlega dyspozytor pojazdu lub osoba, do której obowiązków należą jego czynności, a jeżeli takiej

osoby nie wyznaczono — kierownik jednostki dysponującej pojazdem.

Art. 97. Kto wykracza przeciwko innym przepisom o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych,

podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Art. 98. Kto, prowadząc pojazd samochodowy poza drogą publiczną, nie zachowuje należytej ostrożności, czym zagraża bezpieczeństwu innych osób,

podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Art. 99. § 1. Kto:

- 1) bez zezwolenia zajmuje drogę publiczną lub pas drogowy, urządzenia lub budynek drogowy, na cele nie związane z gospodarką i komunikacją drogową;
- 2) niszczy lub uszkadza drogę publiczną, przynależności lub urządzenia drogowy;
- 3) usuwa lub niszczy zasłony odśnieżne;
- 4) prowadzi roboty w pasie drogowym bez zezwolenia lub wbrew obowiązkowi nie przywraca tego pasa do stanu użyteczności,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto przy zadrzewianiu lub zakrzewianiu albo przy prowadzeniu robót ziemnych nie zachowuje przepisowej odległości od linii kolejowych.

Art. 100. Kto:

- 1) zaorywa lub w inny sposób zwięża pas drogowy lub pas przydrożny;
- 2) włóczy po drodze publicznej lub porzuca na niej przedmioty albo używa pojazdów niszczących nawierzchnię drogi;
- 3) uszkadza rowy, skarpy nasypów lub wykopów albo samowolnie rozkopuje drogę publiczną;
- 4) wypasa zwierzę gospodarskie w pasie drogowym,

podlega karze grzywny do 2000 złotych albo karze nagany.

Art. 101. Kto uchyla się od obowiązku oczyszczania i usuwania z odcinków dróg publicznych o twardej nawierzchni, przechodzących przez obszary o zabudowie ciągłej lub skupionej poza miastami i osiedlami, błota, kurzu, śniegu lub lodu,

podlega karze grzywny do 2000 złotych albo karze nagany.

Art. 102. Kto uchyla się od obowiązku utrzymania w należytych stanie zjazdów z dróg publicznych do przyległych nieruchomości,

podlega karze grzywny do 2000 złotych albo karze nagany.

Art. 103. Kto bez ważnej przyczyny uchyla się od nałożonego obowiązku świadczeń osobistych lub rzeczowych, mających na celu zwalczanie zagrożenia przerwania komunikacji na skutek zasp śnieżnych, powodzi lub usuwisk, albo wykonuje te świadczenia nienależycie,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Rozdział XII

Wykroczenia przeciwko osobie.

Art. 104. Kto skłania do zebrania małoletniego lub osobę bezradną albo pozostającą w stosunku zależności od niego lub oddaną pod jego opiekę,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Art. 105. § 1. Kto przez rażąco naruszenie obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej dopuszcza do popełnienia przez nieletniego czynu zabronionego przez ustawę jako przestępstwo lub wykroczenie i wskazującego na demoralizację nieletniego,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 popełnia osoba, pod której dozór odpowiedzialny oddano nieletniego, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.

§ 3. W wypadkach określonych w § 1 i 2, jeżeli nieletni czynem swym wyrządził szkodę, można orzec nawiązkę do wysokości 2 000 złotych.

Art. 106. Kto, mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7 albo nad inną osobą niezdolną rozpoznać lub obronić się przed niebezpieczeństwem, dopuszcza do jej przebywania w okolicznościach niebezpiecznych dla zdrowia człowieka,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 107. Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

Art. 108. Kto szczerze psem człowieka, podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

Rozdział XIII

Wykroczenia przeciwko zdrowiu.

Art. 109. § 1. Kto zanieczyszcza wodę służącą do picia lub do pojenia zwierząt, znajdującą się poza urządzeniami przeznaczonymi do zaopatrywania ludności w wodę, podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto umyślnie zanieczyszcza wodę w pływalni, kąpielisku lub w innym obiekcie o podobnym przeznaczeniu.

Art. 110. Kto zatrudnia przy pracy wymagającej bezpośredniego stykania się ze środkami spożywczymi lub używkami osobę, która w myśl przepisów o zwalczaniu chorób nie może być zatrudniona przy tego rodzaju pracy lub której stan zdrowia utrudnia utrzymanie higieny osobistej,

podlega karze grzywny.

Art. 111. § 1. Kto nie dopełnia obowiązku zapewnienia należytego stanu sanitarnego, zwłaszcza w zakresie utrzymania czystości oraz używania przez pracowników wymaganego ubioru:

- 1) w zakładzie produkującym lub wprowadzającym do obrotu środki spożywcze, używki, substancje dodatkowe dozwolone,
- 2) w miejscu uzyskiwania mleka,

podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew obowiązkowi nie przestrzega warunków sanitarnych w produkcji lub w obrocie środkami spożywczymi, używkami lub substancjami dodatkowymi dozwolonymi.

Art. 112. Kto trudniąc się handlem okrężnym (obwoźnym, obnośnym) środkami spożywczymi lub używkami nie przestrzega wymagań sanitarnych albo wprowadza do obrotu środki spożywcze zabronione w takim handlu,

podlega karze grzywny.

Art. 113. Kto nie zachowuje należytej czystości przy świadczeniu usług w zakładach żywienia zbiorowego, w kąpieliskach, zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, pralni-

czych lub noclegowych albo kto dopuszcza do takich czynności osobę dotkniętą chorobą zakaźną,

podlega karze grzywny.

Art. 114. Kto odmawia udzielenia organowi służby zdrowia wyjaśnień mogących mieć znaczenie dla wykrycia gruźlicy, choroby wenerycznej lub innej choroby zakaźnej lub źródła zakażenia albo dla zapobiegania szerzeniu się takich chorób,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 115. § 1. Kto, pomimo zastosowania środków egzekucji administracyjnej, nie poddaje się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko gruźlicy lub innej chorobie zakaźnej albo obowiązkowemu badaniu stanu zdrowia, mającemu na celu wykrycie lub leczenie gruźlicy, choroby wenerycznej lub innej choroby zakaźnej,

podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, sprawując pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, pomimo zastosowania środków egzekucji administracyjnej, nie poddaje jej określonemu w § 1 szerepieniu ochronnemu lub badaniu.

Art. 116. § 1. Kto, wiedząc o tym, że:

- 1) jest chory na gruźlicę, chorobę weneryczną lub inną chorobę zakaźną albo podejrzany o tę chorobę,
- 2) styka się z chorym na chorobę określoną w punkcie 1 lub z podejrzany o to, że jest chory na gruźlicę lub inną chorobę zakaźną,
- 3) jest nosicielem zarazków choroby określonej w punkcie 1 lub podejrzany o nosicielstwo,

nie przestrzega nakazów lub zakazów zawartych w przepisach o zapobieganiu tym chorobom lub o ich zwalczaniu albo nie przestrzega wskazań lub zarządzeń leczniczych wydanych na podstawie tych przepisów przez organy służby zdrowia,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, sprawując pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, nie dopełnia obowiązku spowodowania, aby osoba ta zastosowała się do określonych w § 1 nakazów, zakazów, wskazań lub zarządzeń leczniczych.

Art. 117. Kto, mając obowiązek utrzymania czystości i porządku w obrębie nieruchomości, nie wykonuje swoich obowiązków lub nie stosuje się do wskazań i nakazów wydanych przez właściwe organy w celu zabezpieczenia należytego stanu sanitarnego i zwalczania chorób zakaźnych,

podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

Art. 118. § 1. Kto dokonuje uboju zwierzęcia bez podania go urzędowemu badaniu przed ubojem i po uboju albo bez uzyskania zezwolenia na ubój, jeżeli takie badanie lub zezwolenie jest wymagane,

podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto usuwa części zwierzęcia przed wykonaniem wymaganego urzędowego badania po uboju.

§ 3. Kto wprowadza do obrotu mięso:

- 1) bez uprzedniego urzędowego zbadania po uboju i oznakowania albo bez poddania go dodatkowemu badaniu, gdy ono jest wymagane;
- 2) warunkowo zdalne — bez poddania go odpowiednim zabiegom unieszkodliwiającym;
- 3) mniej wartościowe — w miejscach nie przeznaczonych do sprzedaży takiego mięsa,

podlega karze aresztu albo grzywny.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1—3 można orzec przepadek mięsa.

Rozdział XIV

Wykroczenia przeciwko mieniu.

Art. 119. § 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie mienie społeczne, jeżeli wartość mienia nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto kradnie lub przywłaszcza sobie inne mienie niż społeczne, jeżeli wartość mienia nie przekracza 500 złotych.

§ 3. Usiłowanie wykroczenia określonego w § 1 lub 2 oraz podżeganie do niego i pomocnictwo są karalne.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 dopuścił się kradzieży lub przywłaszczenia na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 5. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 orzeka się, a w razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzonego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona.

Art. 120. § 1. Kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie albo kradnie lub przywłaszcza sobie z lasu drzewo wyrąbane lub powalone, jeżeli wartość drzewa nie przekracza 150 złotych,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 orzeka się nawiązkę w wysokości podwójnej wartości wyrąbanego, ukradzonego lub przywłaszczonego drzewa, a ponadto, jeżeli ukradzione lub przywłaszczone drzewo nie zostało odebrane, orzeka się obowiązek zapłaty jego równowartości.

Art. 121. § 1. Kto, pomimo nieuiszczenia dwukrotnie nałożonej na niego kary pieniężnej określonej w taryfie, po raz trzeci w ciągu roku bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza przejazd koleją lub innym środkiem lokomocji,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza pożywienie lub napój w zakładzie żywienia zbiorowego, przejazd środkiem lokomocji należącym do przedsiębiorstwa nie dysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie, wstęp na imprezę artystyczną, rozrywkową lub sportową, działanie automatu lub inne podobne świadczenie, o którym wie, że jest płatne.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 2 można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyłudzonego mienia.

Art. 122. § 1. Kto nabywa mienie wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży lub z przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 500 złotych, a gdy chodzi o mienie określone w art. 120 § 1, jeżeli wartość nie przekracza 150 złotych,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Kto nabywa mienie, o którym na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że zostało uzyskane za pomocą kradzieży lub przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia, jeżeli wartość mienia nie przekracza 500 złotych, a gdy

chodzi o mienie określone w art. 120 § 1, jeżeli wartość nie przekracza 150 złotych,

podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

§ 3. Usiłowanie wykroczenia określonego w § 1 oraz podżeganie do niego i pomocnictwo są karalne.

Art. 123. § 1. Kto z nie należącego do niego ogrodu bezprawnie zabiera w nieznaczej ilości owoce, warzywa lub kwiaty,

podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 100 złotych.

Art. 124. § 1. Kto umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatnym do użytku mienie społeczne lub cudze mienie, jeżeli szkoda nie przekracza 500 złotych,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia, jeżeli przedmiotem czynu jest mienie społeczne, orzeka się, a jeżeli przedmiotem czynu jest inne mienie, można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 125. Kto w ciągu dwóch tygodni od dnia znalezienia cudzej rzeczy albo przybłąkania się cudzego zwierzęcia nie zawiadomi o tym organu Milicji Obywatelskiej lub innego organu państwowego albo w inny właściwy sposób nie poszukuje posiadacza,

podlega karze grzywny do 1000 złotych albo karze nagany.

Art. 126. § 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia, przywłaszcza sobie albo umyślnie niszczy lub uszkadza cudzą rzecz przedstawiającą wartość niemajątkową,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Art. 127. § 1. Kto samowolnie używa społecznego lub cudzego mienia ruchomego, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Art. 128. § 1. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej urządza grę hazardową albo użycza do niej środków lub pomieszczenia,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Pieniądze i inne przedmioty służące do gry podlegają przypadkowi, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 129. § 1. Kto:

- 1) wyrabia, posiada lub nabywa wytrychy, jeżeli nie trudni się zawodem, w którym są one potrzebne;
- 2) dostarcza wytrychów osobie nie trudniącej się takim zawodem;
- 3) wyrabia, posiada lub nabywa klucze do cudzego domu, mieszkania lub innego pomieszczenia albo schowania bez zezwolenia osoby uprawnionej lub organu administracji, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wyrabia, posiada lub nabywa narzędzia przeznaczone do dokonywania kradzieży albo kto dostarcza takich narzędzi innym osobom.

§ 3. Wytrychy, klucze lub narzędzia podlegają przypadkowi, choćby nie stanowiły własności sprawcy.

Art. 130. § 1. Przepisów art. 119, 120, 122 i 124 nie stosuje się:

1) do osób, które popełniły czyn określony w tych przepisach w ciągu 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia skazującego za przestępstwo podobne albo w ciągu 2 lat od uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu za wykroczenie podobne;

2) jeżeli przedmiotem czynu jest broń, amunicja, materiały lub przyrządy wybuchowe.

§ 2. Przepisu art. 119 nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież w sposób szczególnie zuchwały lub z włamaniem.

§ 3. Przepisów art. 119 i 120 nie stosuje się, jeżeli sprawca używa gwałtu na osobie albo grozi jego natychmiastowym użyciem, aby utrzymać się w posiadaniu zabranego mienia, a gdy chodzi o zabranie innej osobie mienia w celu przywłaszczenia, także wtedy, gdy sprawca doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności.

§ 4. Przepisów art. 119 i 120 nie stosuje się ponadto, jeżeli przedmiotem czynu jest mienie społeczne, do osoby, która:

1) zarządzając mieniem społecznym albo będąc odpowiedzialną za jego ochronę lub za nadzór nad nim w związku z zajmowanym stanowiskiem lub pełnioną funkcją, kradnie lub przywłaszcza sobie to mienie;

2) działa w porozumieniu z innymi osobami.

Art. 131. Przepisy art. 119, 122 i 124 stosuje się również w razie popełnienia wykroczenia za granicą.

Rozdział XV

Wykroczenia przeciwko interesom konsumentów.

Art. 132. § 1. Kto, prowadząc przedsiębiorstwo handlu detalicznego lub będąc w nim zatrudniony, zbywa towar w celu odprzedaży z zyskiem, jeżeli wartość towaru nie przekracza 500 złotych,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto zbywa lub nabywa w celu odprzedaży z zyskiem towar, o którym mowa w § 1, jeżeli wartość towaru nie przekracza 500 złotych.

§ 3. Usiłowanie wykroczenia określonego w § 1 lub 2 oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 lub 2 można orzec przepadek towarów.

Art. 133. § 1. Kto nabywa w celu odprzedaży z zyskiem bilety wstępu na imprezy artystyczne, rozrywkowe lub sportowe albo kto bilety takie sprzedaje z zyskiem,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Art. 134. § 1. Kto przy sprzedaży towaru lub świadczeniu usług oszukuje nabywcę co do ilości, wagi, miary, gatunku, rodzaju lub ceny, jeżeli nabywca poniósł lub mógł ponieść szkodę nie przekraczającą 50 złotych,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie oraz podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Art. 135. Kto, zajmując się sprzedażą towarów w przedsiębiorstwie handlu detalicznego, ukrywa przed nabywcą towar przeznaczony do sprzedaży lub umyślnie bez uzasadnionej przyczyny odmawia sprzedaży takiego towaru, podlega karze grzywny.

Art. 136. § 1. Kto z towarów przeznaczonych do sprzedaży umyślnie usuwa utrwalone na nich oznaczenie określające ich cenę, termin przydatności do spożycia lub datę produkcji, jakość, gatunek lub pochodzenie,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Kto przeznaczając do sprzedaży towary z usuniętym trwałym oznaczeniem ich ceny, terminu przydatności do spożycia lub daty produkcji, jakości, gatunku lub pochodzenia albo towary niewłaściwie oznaczone,

podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 3 000 złotych.

§ 3. Usiłowanie wykroczenia określonego w § 1 oraz podżeganie do niego i pomocnictwo są karalne.

Art. 137. § 1. Kto w przedsiębiorstwie handlowym lub usługowym narusza przepisy o obowiązku uwidaczniania cen, podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kierownik uspołecznionego punktu sprzedaży detalicznej lub zakładu gastronomicznego, który nie ma faktur albo innych dowodów dostawy lub przyjęcia na towary przechowywane w punkcie sprzedaży detalicznej lub zakładzie gastronomicznym,

podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 138. Kto, zajmując się zawodowo świadczeniem usług, żąda i pobiera za świadczenie zapłatę wyższą od obowiązującej albo umyślnie bez uzasadnionej przyczyny odmawia świadczenia, do którego jest obowiązany,

podlega karze grzywny.

Art. 139. Przepisów art. 132 i 134 nie stosuje się do osób, które popełniły czyn określony w tych przepisach w ciągu 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia skazującego za przestępstwo podobne albo w ciągu 2 lat od uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu za wykroczenie podobne.

Rozdział XVI

Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej.

Art. 140. Kto publicznie dopuszcza się nieobyczajnego wybryku,

podlega karze aresztu do miesiąca, ograniczenia wolności, grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

Art. 141. Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek albo używa słów nieprzyzwoitych,

podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

Art. 142. Kto natarczywie, narzucając się lub w inny naruszający porządek publiczny sposób, proponuje innej osobie dokonanie z nią czynu nierządnego, mając na celu uzyskanie korzyści materialnej,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Rozdział XVII

Wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego.

Art. 143. § 1. Kto ze złośliwości lub swawoli utrudnia lub uniemożliwia korzystanie z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego, a w szczególności uszkadza lub usuwa przyrząd alarmowy, instalację oświetleniową, zegar, automat, telefon, oznaczenie nazwy miejscowości, ulicy, placu lub nieruchomości, urządzenie służące do utrzymania czystości lub ławkę,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody albo obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 144. § 1. Kto na terenach przeznaczonych do użytku publicznego niszczy lub uszkadza roślinność albo deptce trawnik lub zieleniec lub też dopuszcza do niszczenia ich przez zwierzęta znajdujące się pod jego nadzorem,

podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Kto usuwa, niszczy lub uszkadza drzewa lub krzewy stanowiące zadrzewienie przydrożne lub ochronne albo żywopłot przydrożny,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1 lub 2 można orzec nawiązkę do wysokości 1 000 złotych.

Art. 145. Kto zanieczyszcza lub zaśmieca miejsca dostępne dla publiczności, a w szczególności drogę, ulicę, plac, ogród, trawnik lub zieleniec,

podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

Rozdział XVIII

Wykroczenia przeciwko obowiązkowi ewidencji.

Art. 146. § 1. Kto nie dopełnia w terminie obowiązku zgłoszenia w urzędzie stanu cywilnego faktu urodzenia lub zgonu,

podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli pomimo niedokonania zgłoszenia akt stanu cywilnego został sporządzony we właściwym czasie.

Art. 147. § 1. Kto nie dopełnia ciążącego na nim obowiązku meldunkowego,

podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.

§ 2. Kto, będąc do tego obowiązany, nie zawiadamia właściwego organu o niedopełnieniu przez inną osobę ciążącego na niej obowiązku meldunkowego,

podlega karze grzywny albo karze nagany.

Rozdział XIX

Szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe.

Art. 148. § 1. Kto:

- 1) dokonuje w nie należącym do niego lesie wyrębu gałęzi, korzeni lub krzewów, niszczy je lub uszkadza albo karczkuje pniaki;
- 2) zabiera z nie należącego do niego lasu wyrąbane gałęzie, korzenie lub krzewy albo wykarczowane pniaki,

podlega karze grzywny.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 1 000 złotych.

Art. 149. Kto nabywa gałęzie, korzenie, krzewy lub pniaki wiedząc o tym, że pochodzą one z wykroczenia określonego w art. 148, lub pomaga do ich zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przyjmuje je lub pomaga do ich ukrycia,

podlega karze grzywny.

Art. 150. § 1. Kto uszkadza nie należący do niego ogród warzywny, owocowy lub kwiatowy, drzewo owocowe lub krzew owocowy,

podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 3 000 złotych.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia orzeka się nawiązkę do wysokości 3 000 złotych.

Art. 151. § 1. Kto pasie zwierzęta gospodarskie na nie należących do niego gruntach leśnych lub rolnych albo przez takie grunty w miejscach, w których jest to zabronione, przechodzi, przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie,

podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli grunt jest zaorany, zasiany lub obsadzony, znajduje się w stanie sztucznego zalesienia, naturalnego odnowienia lub stanowi młodnik leśny do lat 20, sprawca

podlega karze grzywny.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega również ten, kto przejeżdża lub przegania zwierzęta gospodarskie przez wodę zamkniętą i zarybioną.

§ 4. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 5. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, 2 lub 3 można orzec nawiązkę do wysokości 3 000 złotych.

Art. 152. § 1. Kto niszczy lub użytkuje kosodrzewinę znajdującą się na siedliskach naturalnych w górach lub na torfowiskach,

podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec nawiązkę do wysokości 1 000 złotych.

Art. 153. § 1. Kto w nie należącym do niego lesie:

- 1) wydobywa żywicę lub sok brzozy, obrywa szyszki, zdziera korę, nacina drzewo lub w inny sposób je uszkadza,
  - 2) zbiera mech lub ściółkę,
  - 3) zbiera gałęzie, korę, wióry, trawę, wrzos, szyszki lub zioła albo zdziera darń,
  - 4) zbiera grzyby lub owoce leśne w miejscach, w których jest to zabronione, albo sposobem niedozwolonym,
- podlega karze grzywny do 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Art. 154. § 1. Kto na nie należącym do niego gruncie leśnym lub rolnym:

- 1) wydobywa piasek, margiel, żwir, glinę lub torf,
  - 2) niszczy lub uszkadza urządzenia służące do utrzymania zwierząt lub ptaków,
  - 3) niszczy mrowiska lub ptasie gniazda,
  - 4) kopie dół lub rów,
- podlega karze grzywny do 2 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wyrzuca na nie należący do niego grunt leśny lub polny kamienie, śmieci, padlinę lub inne nieczystości.

§ 3. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Art. 155. § 1. Kto na gruncie leśnym lub rolnym niszczy lub uszkadza urządzenia melioracyjne,

podlega karze grzywny.

§ 2. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Art. 156. § 1. Kto na nie należącym do niego gruncie leśnym lub rolnym niszczy zasiewy, sadzonki lub trawę, podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

§ 3. W razie popełnienia wykroczenia można orzec na obowiązek do wysokości 1 000 złotych.

Art. 157. § 1. Kto wbrew żądaniu osoby uprawnionej nie opuszcza lasu, pola, ogrodu, pastwiska, łąki lub grobli, podlega karze grzywny do 1 000 złotych albo karze nagany.

§ 2. Jeżeli czyn nie godzi w mienie społeczne, ściganie następuje tylko na żądanie pokrzywdzonego.

Przewodniczący Rady Państwa: *J. Cyrankiewicz*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*

115

USTAWA

z dnia 20 maja 1971 r.

Przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń.

Rozdział I

Przepisy ogólne.

Art. I. Kodeks wykroczeń wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1972 r.

Art. II. § 1. Z dniem wejścia w życie Kodeksu wykroczeń tracą moc wszelkie przepisy dotyczące przedmiotów w tym kodeksie unormowanych.

§ 2. W szczególności tracą moc przepisy wymienione w artykułach poniższych.

Art. III. Ilekroć niniejsza ustawa wymienia przepisy dotychczasowe, należy przez to rozumieć przepisy z uwzględnieniem wszystkich zmian i uzupełnień, wprowadzonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Art. IV. Uchyla się:

- 1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. — Prawo o wykroczeniach (Dz. U. Nr 60, poz. 572);
- 2) ustawę z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym (Dz. U. Nr 30, poz. 224);
- 3) dekret z dnia 4 marca 1953 r. o uzupełnieniu przepisów karnych w sprawach o niewykonanie dostaw obowiązkowych (Dz. U. z 1956 r. Nr 6, poz. 31);
- 4) ustawę z dnia 13 lipca 1957 r. o zwalczaniu spekulacji i ochronie interesów nabywców oraz producentów rolnych w obrocie handlowym (Dz. U. Nr 39, poz. 171);
- 5) ustawę z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. Nr 34, poz. 152);
- 6) ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149).

Art. V. § 1. Do czasu odrębnego ustawowego uregulowania sprawy zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich zachowują moc obowiązującą dotychczasowe przepisy dotyczące nieletnich, którzy dopuścili się czynów zabronionych przez ustawę pod groźbą kary jako wykroczenia:

- 1) zawarte w szczególności w art. 6 Prawa o wykroczeniach z 1932 r.,
- 2) w zakresie postępowania — zawarte w szczególności w ustawie z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (Dz. U. z 1966 r. Nr 39, poz. 233) oraz w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149).

§ 2. W sprawach o popełnione przez nieletnich czyny, które dotychczas zabronione były przez ustawę pod groźbą kary jako przestępstwa, a z dniem wejścia w życie Kodeksu

wykroczeń stają się wykroczeniami, stosuje się nadal dotychczasowe przepisy o postępowaniu z nieletnimi, którzy dopuścili się czynów zabronionych przez ustawę jako przestępstwa.

Rozdział II

Zmiany w przepisach obowiązujących.

Art. VI. Uchyla się:

- 1) art. 4, 6 i 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 1932 r. Nr 42, poz. 417);
- 2) art. 32 pkt 1 i 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. z 1933 r. Nr 60, poz. 454);
- 3) art. 11 ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o zbiorcach publicznych (Dz. U. Nr 22, poz. 162);
- 4) art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o ustalaniu nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych oraz o numeracji nieruchomości (Dz. U. Nr 94, poz. 850);
- 5) art. 6 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 2 października 1935 r. o odznakach i mundurach (Dz. U. Nr 72, poz. 455);
- 6) art. 78 dekretu z dnia 8 czerwca 1955 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151);
- 7) art. 10 dekretu z dnia 23 marca 1956 r. o obowiązku szkolnym (Dz. U. Nr 9, poz. 52);
- 8) art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1958 r. o zezwoleniach na wykonywanie przemysłu, rzemiosła, handlu i niektórych usług przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej (Dz. U. Nr 45, poz. 224);
- 9) art. 14 ustawy z dnia 22 kwietnia 1959 r. o utrzymaniu czystości i porządku w miastach i osiedlach (Dz. U. Nr 27, poz. 167);
- 10) art. 27 i 28 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu (Dz. U. Nr 69, poz. 434);
- 11) art. 29 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 20, poz. 120);
- 12) art. 37 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. o zagospodarowaniu lasów i nieużytków nie stanowiących własności Państwa oraz niektórych lasów i nieużytków państwowych (Dz. U. Nr 29, poz. 166);
- 13) art. 63 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o łączności (Dz. U. Nr 8, poz. 48);
- 14) art. 44 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160);
- 15) art. 24—26 ustawy z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych (Dz. U. Nr 53, poz. 295);